

Regeringens proposition

1977/78: 22

om förlängd tillämpning av allmänna prisregleringslagen (1956: 236);

beslutad den 6 oktober 1977.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

STAFFAN BURENSTAM LINDER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att tillämpningstiden för allmänna prisregleringslagen, som går ut den 20 december 1977, förlängs ytterligare ett år.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-10-06

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ahlmark, Romanus, Turesson, Antonsson, Mogård, Olsson, Åsling, Söder, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Wikström, Friggebo

Föredragande: statsrådet Burenstam Linder

Proposition om förlängd tillämpning av allmänna prisregleringslagen (1956: 236).

Allmänna prisregleringslagen (1956: 236; ändrad senast 1973: 301) är en beredskapslag som formellt är i kraft men som endast kan tillämpas i vissa särskilt angivna lägen. Har lagen satts i tillämpning ger den regeringen fullmakt att under vissa förutsättningar införa olika former av prisreglering.

Förutsättningarna för tillämpning av lagen anges i 1 §. Denna paragrafs första och andra stycken avser fall av krig och krigsfara. I paragrafens tredje stycke föreskrivs, att regeringen kan förordna om tillämpning av lagens bestämmelser om av annan orsak fara har uppkommit för allvarlig prisstegring inom riket på viktigare varu- eller tjänsteområde. Sådant förordnande skall gälla för viss tid, högst ett år varje gång. Förordnandet skall underställas riksdagen inom en månad eller, om riksmöte inte pågår, inom en månad från början av nästkommande riksmöte. Om underställningen ej sker eller riksdagen inte inom två månader från det underställningen skedde godkänner förordnandet, är detta förfallet.

Bestämmelser om formerna för prisreglering finns i 2—9 §§ prisregleringslagen. Enligt 2 § kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer föreskriva, att visst pris skall gälla som högstpris vid frivillig försäljning av viss förnödenhet eller frivilligt utförande av viss tjänst. Högstpris får inte överskridas utan tillstånd. Enligt 3 § kan vidare regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordna om stoppris på viss förnödenhet eller tjänst. Detta innebär att den som frivilligt säljer förnödenheten eller frivilligt utför tjänsten inte utan tillstånd får överskrida det pris vilket han tillämpade den dag som anges i förordnandet. Föreskrift om stoppris skall gälla för viss tid, högst sex

månader. Tiden kan förlängas, varje gång med högst sex månader. Om ett gällande stoppris finnes vara högre än som kan anses skäligt, kan föreskrift meddelas om skälig sänkning av priset.

I 3 a § behandlas s. k. prisutfästelse. Härmed förstås att någon till myndighet, som regeringen bestämmer, har gjort särskild utfästelse om det högsta pris som han skall tillämpa på förnödenhet eller tjänst eller i övrigt om ordningen för försäljning av förnödenhet eller utförande av tjänst. En sådan utfästelse får inte frångås utan myndighetens tillstånd. Enligt 3 b § kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer föreskriva, att den som yrkesmässigt säljer viss förnödenhet eller yrkesmässigt utför viss tjänst inte får höja sitt pris förrän viss tid efter det att han hos myndighet har gjort anmälan om prishöjningen och skälen för denna. Tiden får bestämmas till högst en månad.

Enligt 4 § kan föreskrift meddelas om att viss förnödenhet inte får säljas eller viss tjänst utföras, om inte högstpris eller stoppris gäller för förnödenheten eller tjänsten. 5 § innehåller förbud mot s. k. prissocker. I 6 § finns bestämmelser som syftar till att hindra att en prisreglering kringgås genom kombinationsavtal. 7 § ger regeringen möjlighet att föreskriva tvångskartellisering, nyetableringskontroll eller liknande. Enligt 8 § får myndighet som regeringen bestämmer meddela särskilda föreskrifter om skyldighet att anslå prisuppgifter och om skyldighet att sälja förnödenhet efter vikt eller mått i förpackningar som är märkta på visst sätt o. d. De ytterligare föreskrifter om varors utförande, förpackning m. m. som behövs för genomförande av prisreglering meddelas enligt 9 § av regeringen.

Lagens återstående paragrafer, 10—22 §§, innehåller straffbestämmelser m. m. När 2—9 §§ äger tillämpning, skall enligt 1 § sista stycket även motsvarande bestämmelser i 10—22 §§ tillämpas.

Allmänna prisregleringslagen är, med undantag för vissa bestämmelser, i tillämpning sedan den 21 december 1972. Enligt nu gällande förordning (1976: 996) äger lagens 2—4, 6, 8 och 9 §§ tillämpning t. o. m. den 20 december 1977. Förordningen är utfärdad med stöd av ett förhandsgodkännande från riksdagen (prop. 1976/77: 30, FiU 4, rskr 59).

I prop. 1976/77: 30 redovisas de prisregleringsåtgärder som hade vidtagits fram till den 28 oktober 1976. Av redovisningen framgår att då gällde prisstopp på vissa livsmedel (bl. a. köttvaror, mjölk och ost, mjöl och matbröd, kött-, grönsaks- och fruktkonserver samt vissa djupfrysta produkter), nya personbilar, bildelar och biltillbehör, pappersmassa, vissa slag av papper, papp och kartong samt sågade och hyvlade trävaror vid försäljning från sågverk. Skyldighet att förhandsanmäla prishöjningar förelåg i fråga om sågtimmer och pappersved, vissa trä- och pappersvaror (bl. a. toalettpapper, blöjor och menstruationsskydd), margarin, kaffe samt hudar och skinn.

Den 21 december 1976 avvecklades prisstoppet dels på kött-, grön-

saks- och fruktkonserver samt vissa djupfrysta produkter, dels på nya personbilar, bildelar och biltillbehör.

Under år 1977 har följande prisregleringsåtgärder vidtagits.

Den 25 mars 1977 upphävdes prisstoppet på pappersmassa och pappersprodukter liksom skyldigheten att förhandsanmäla prishöjningar på andra pappersprodukter. Samtidigt infördes skyldighet att förhandsanmäla prishöjningar på mineralull, glasull och vissa andra isoleringsmaterial.

Under tiden den 7 april—den 31 maj 1977 gällde — i anslutning till en växelkursjustering och en aviserad höjning av mervärdeskatten — allmänt prisstopp.

Då det allmänna prisstoppet upphörde att gälla återinfördes fr. o. m. den 1 juni 1977 prisreglering i den omfattning som gällde vid det allmänna prisstoppets införande. Dock slopades skyldigheten att förhandsanmäla prishöjningar på margarin.

Skyldigheten att förhandsanmäla prishöjningar på kaffe ersattes den 9 juli 1977 med prisstopp. Prisregleringen på kaffe avskaffades helt den 5 augusti 1977.

I anslutning till nedskrivning av kursen på den svenska valutan beslutade regeringen den 1 september 1977 om allmänt prisstopp från den 2 september 1977. Detta prisstopp gäller t. o. m. den 31 oktober 1977.

Nu gällande bestämmelser finns i förordningen (1977: 653) om allmänt prisstopp.

De korta allmänna prisstopp som regeringen har infört under år 1977 har ingått som led i de åtgärder som regeringen har vidtagit för att komma till rätta med de akuta ekonomiska problem som landet har befunnit sig i under det senaste året. Prisstoppet har sålunda varit komplement till andra stabiliseringspolitiska medel. Regeringen har bedömt det som särskilt angeläget att förhindra att de under året vidtagna växelkursjusteringarna, som självfallet måste komma att leda till prishöjningar på importerade varor, drar med sig omotiverade prishöjningar på varor tillverkade inom landet. Genom de allmänna prisstoppet har regeringen förhindrat att växelkursförändringarna har medfört sådan prishöjande effekt på hemmatillverkade varor.

Ett allmänt prisstopp får endast vara i tillämpning under en begränsad tidsperiod, om inte risk för ogynnsamma effekter skall uppstå. Regeringen har därför begränsat tillämpningstiden för det nu gällande prisstoppet.

Sedan olika åtgärder inom växelkurspolitiken har vidtagits för att återge näringslivet dess internationella konkurrenskraft — åtgärder som ofrånkomligen har slagit igenom i den inhemska prisnivån — borde en period av lugnare prisutveckling kunna förutses. Det är dock nödvändigt att även fortsättningsvis kunna ingripa mot en inflationistisk utveckling med åtgärder som avses i allmänna prisregleringslagen. Jag förutsätter

att vid avvecklingen av det allmänna prisstoppet vissa selektiva prisregleringsåtgärder, bl. a. prisstopp på baslivsmedel, kommer att bestå och att en intensiv prisövervakning bedrivs för att förhindra omotiverade prishöjningar. Jag avser att återkomma till regeringen med förslag i dessa frågor. Direkta ingrepp måste dock självfallet vidtas under hänsynstagande till de olika nackdelar som kan vara förenade därmed, såsom konkurrenshämmande producentsamarbete och minskat incitament till på sikt kostnads- och prissänkande investeringar. Det bör starkt understrykas att alla parter i samhället har ett ansvar för kostnads- och därmed prisutvecklingen. Framgången i kampen mot prisstegringarna är enligt min mening framför allt beroende av hur kostnadsstegringarna kan bemästras. Lyckas inte detta, är det omöjligt att med prispolitiska åtgärder hålla en stabil prisnivå.

Baslivsmedlen har varit underkastade prisstopp sedan den 1 januari 1973. Som jag tidigare i olika sammanhang har framhållit bör till följd av att subventioner för baslivsmedel utgår via statsbudgeten principerna för det nuvarande systemet i fråga om dessa livsmedel inte ändras utan en grundlig genomarbetning. En sådan pågår inom den kommitté, prisregleringskommittén (H 1975: 06), som har till uppgift att bl. a. undersöka verkningarna i olika hänseenden av de åtgärder som har vidtagits under åren 1972—1975 med stöd av allmänna prisregleringslagen. Kommittén kommer enligt vad jag har inhämtat att avlämna en rapport omkring årsskiftet 1977—1978.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört förordar jag att tillämpningstiden för allmänna prisregleringslagen, som med vissa undantag har varit i tillämpning sedan den 21 december 1972, förlängs med ytterligare ett år. En sådan förlängning kräver riksdagens godkännande.

Jag hemställer således att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna att regeringen förordnar om fortsatt tillämpning av 2—4, 6, 8 och 9 §§ allmänna prisregleringslagen (1956: 236) under tiden den 21 december 1977—den 20 december 1978.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

